

CZU: 373.67.036

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4277464>

EDUCAȚIA PENTRU FRUMOS – PREMISĂ DEFINITORIE A EDUCAȚIEI ARTISTICE ÎN ȘCOLILE DE ARTE/MUZICĂ ȘI ARTE PLASTICE

Daniela COTOVIȚCAIA

Institutul de Științe ale Educației

Prin intermediul artei, educația estetică formează și dezvoltă o calitate psihică a individului, și anume – receptivitatea generală, care constă în capacitatea de a fi sensibil la ceea ce se petrece în lumea în care trăiește și își desfășoară activitatea, de a reține și reda în mod creativ multiplele aspecte ale acestei realități. Atât gustul, cât și judecata estetică sunt determinate simultan de factorii individuali (structura bio-psihică, preferințe, aspirații, opțiuni), precum și de factorii sociali (influențele mediului sociocultural, educația primită în școală și în familie). Este importantă configurarea sistemului atitudinal, punctul final al unui proces complex, caracterizat printr-o desfășurare secvențială, cu următoarele etape: formarea sensibilității estetice; formarea gustului estetic; formarea judecății estetice cu pregnante elemente cognitive, alături de cele afective; formarea atitudinilor estetice care devin coordonate ale personalității, orientând individul spre lumea valorilor și a frumosului. Valorificarea conceptuală a mediului artistic extracurricular va favoriza preocuparea propriului domeniu, în sensul în care acesta va asigura o continuitate productivă, prin urmărirea unei evoluții și succesiuni din perspectiva teleologică a procesului de afirmare independentă în corelarea proprie cu mediul artistic, pretutindeni existent.

Cuvinte-cheie: *învățământ artistic, comunicare artistică, cultură artistic-estetică, învățământ non-formal, educație extrașcolară.*

EDUCATION FOR BEAUTY – THE DEFINING PREMISE OF ART EDUCATION IN THE SCHOOLS OF ARTS/MUSIC AND FINE ARTS

Through art, aesthetic education forms and develops a mental (psychic) quality of the individual, especially the general responsiveness, which consists in the ability to be sensitive to what happens in their particular world where they live and work, to preserve and convey creatively many aspects of their reality. Both taste and aesthetic judgment are determined simultaneously by individual factors, such as (bio-psychic structure, preferences, aspirations, options) and social factors (influence of individual socio-cultural environment, education received in school and family). It is very important to configure the attitudinal system, the end point of a complex process characterized by a sequential process encompassing the following steps: development of aesthetic sensitivity; development of aesthetic taste; development of aesthetic judgment with strong cognitive elements; along with emotional ones; the development of aesthetic attitudes that become coordinated by personality, directing the individual towards the world of values and beauty. The conceptual exploitation of the extracurricular artistic environment will foster the concern of its own field, i.e. it will ensure productive continuity, by pursuing a teleological evolution and succession of self-declaration processes in correlation with the existing artistic environment.

Keywords: *artistic education, artistic communication, artistic-aesthetic culture, non-formal education, extracurricular education.*

Introducere

Arta – remarcă Stephane Lupasco – se deschide în fața luptei și a dramei, le vrea, le investighează, le pregătește, le organizează, pentru a se menține și a se extinde pe tărâmul lor, fără a ști însă de ce; ea ațâță dorințele și tensionează dinamistele, dar nu pentru a le secătui, ci pentru a le împinge către antagonismul lor cel mai complex și mai puternic [1, p.397].

Scopul artei trebuie orientat spre evidențierea straturilor subiectivității umane. Codul educației stipulează în art.6: „*Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate*”, iar un învățământ de calitate presupune „*cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de valorile moral-civice și a respectului pentru natură și mediul înconjurător natural, social și cultural*”. Astfel de poziționări anunță scopuri și obiective educative corelate, la nivelul curriculumului propriu-zis, pe direcția estetică și artistică. În general, finalitățile educației estetice depășesc conținuturile pur estetice, fiind corelate cu alte dimensiuni, precum cele civice, culturale,

morale, profesionale. Vom deduce obiectivele educației estetice realizând o sinteză plecând de la mai mulți autori (Hubert, 1965; Văideanu, 1967; Duvignaud, 1979; Moise, 1996; Salade, 1998): *Formarea capacității de receptare a valorilor estetice; potențarea competenței de valorizare, apreciere, judecare a obiectelor sau situațiilor estetice; dezvoltarea trebuințelor de valorificare și integrare a esteticului în viața proprie; formarea capacității de a crea sau genera esteticul; întărirea capacității de continuare a propriei identități culturale; integrarea în umanitate prin cunoașterea și interiorizarea valorilor estetice universale* [2, p.110].

Capacitatea de receptare presupune interacțiunea cu frumosul pornind de la palierele de jos ale psihicului uman (senzații, percepții) și până la etajele mai complexe ale receptivității (în care sunt antrenate afectele, capacitățile proiective), valorificarea teoretică și practică a valorilor estetice în conformitate cu planurile comportamentale. Un prim moment în dezvoltarea receptivității estetice îl reprezintă formarea senzorialității, adică ascuțirea receptorilor acustici, gestuali etalați la opera de artă, alimentarea trăirilor estetice afective, plăcere-neplăcere, personal-impersonal, interesant-dezinteresant, prezent-absent [3, p.21-26].

Formarea și interiorizarea unor criterii valorice în concordanță cu care să fie apreciate produsele artistice, formarea bunului gust esthetic este o sarcină de ordin prim. Reacția printr-un sentiment de satisfacție sau insatisfacție în raport cu obiectul estetic, însușirea unor grile evaluative în mod autonom constituie un comportament care atestă o anumită maturizare spirituală. O bună educație trebuie să aibă ca țință creșterea apetitului pentru experiența estetică și a dorinței de apropiere a faptelor artistice, stabilirea unei nevoi permanente de a intra în contact direct cu opera de artă, de a achiziționa, de a o cunoaște, aprecia, re-edita în moduri ce țin de nevoi, dorințe, posibilități. Culturalizarea estetică și artistică înseamnă atât a fi informat în legătură cu specificul și dinamica spirituală, cât și a încorpora arta în fapte de viață, în a o susține sau promova. Sensul creației este de a re-trăi sau a re-produce valori, idei, stări, cuprinse în opera de artă, de a dezvolta un stil estetic/artistic de viață, un microclimat estetic autentic, purificator.

Școala noastră are diverse preocupări în raport cu legătura și contribuția disciplinelor artistice în formarea tinerilor. Însă, se operează distincții discutabile între așa-zisele discipline fundamentale și celelalte. Locul pe care îl ocupă formarea artistică în școală rămâne însă problematic și limitativ. Preocupările la nivel global s-au centrat pe includerea în politicile educației a noi piste de formare în direcția educației artistice, însă rezultate evidente la nivel de programe educaționale de natură artistică nu au fost atestate. Aria curriculară *Arte* cuprinde o serie de discipline general obligatorii, din ciclurile primar și gimnazial (educație plastică, educație muzicală, opționale), și doar în școlile de arte/muzică/arte plastice, în liceele de artă se presupun particularizări în ceea ce privește competențele, conținuturile, ponderea în ansamblul disciplinelor artistice, formele de realizare a acestora.

Aria curriculară reprezentată prin arte plastice și educație muzicală pune accentul pe: *Receptarea critică, comprehensivă și integrativă a culturii artistice; Stimularea disponibilităților de creație și expresie artistică; Formarea sensibilității estetice și îmbogățirea experienței artistice proprii prin participarea la diverse tipuri de activități artistice (arte vizuale, film, teatru, artă fotografică)* [4, p.115].

Educația simțurilor, a gustului estetic, formarea atitudinilor și a idealului estetic nu trebuie să fie doar prerogativa disciplinelor artistice în școală. Acestea au un caracter integrator, transversal.

Școlile de Arte/ Muzică și Arte plastice reușesc să dezvolte întreg arealul de piste disciplinare, după cum urmează:

Tabelul 1

Profil/ Domenii/ Specializări artistice

Profilul	Domeniul	Specialități/ specializări
Artă	Arte Muzica	Muzică vocală (canto popular, canto de estradă/jazz, canto clasic/ academic). Muzică instrumentală (instrumente cu corzi: vioară, violă, violoncel, contrabas, chitară clasică; instrumente aerofone: flaut, clarinet, trompetă, corn, trombon, saxofon, oboi, tubă; instrumente populare: țambal, acordeon, nai, fluier, cobză; instrumente de percuție: xilofon, vibrofon, baterie; instrumente cu clape: pian, orgă clasică.
	Arta dramatică/ teatrală; Cinematografia	Actorie, regie – teatrul dramatic, de operă, de balet, de păpuși, estradă/ circ); Cinema, film.
	Arta coregrafică	Dans clasic/Balet; Dans popular; Dans sportiv/ de gală; Dans modern / contemporan.

	Arte plastice/ vizuale; Arte decorative	Arte plastice sau arte vizuale: desen, pictură, sculptură, arta decorativ-aplicativă etc. La rândul său, fiecare gen are mai multe subdiviziuni, care vizează specificul tehnicii, materialul de bază utilizat și subiectul reprezentat. <i>Arhitectură; Arte ambientale; Design; Conservare/ restaurare a bunurilor culturale; Fotografie</i>
--	--	---

Sursa: Elaborat de autor în baza surselor [5] și [6].

Tabelul 2

Plan de învățământ – profilul Arte (Școli de Arte/Muzică și Arte plastice)

Domeniul /Specialitatea	Durata studiilor	Înmatricularea de la vârsta de:	Discipline de studii
Arte Muzica Instrumente cu clape (pian); Instrumente cu corzi (vioară, violă, violoncel, contrabas, chitară clasică); Instrumente populare (acordeon, țambal, nai, fluier, cobză); Instrumente aerofone (trombon, trompetă, oboi, clarinet, trompetă, corn, tubă, flaut). Instrumente de percuție (xilofon, vibrofon, baterie)	1-8 ani 1-6 ani	7-10 ani 10-12 ani (se acceptă excepții).	Instrument muzical; Solfegii și Teoria muzicii, Literatura muzicii; Instrument auxiliar; Ansamblu; Exersări colective (cor, orchestră); Disciplină opțională de formare profesională.
Arta Coregrafică, specialitatea Dans popular	1-6 ani	10-12 ani	Dans clasic; Dans popular; Dans sportiv/modern de gală; Istoria dansului și baletului; Exersări colective/ansamblu; Instrument muzical.
Arte vizuale, specialitatea Artă plastică	1-5 ani	10-12 ani	Desen; Pictură; Compoziție; Arta decorativă aplicată; Istoria artelor plastice, sculptură/modelaj.
Arta dramatică, specialitatea Actorie	1-6 ani	10-12 ani	Măiestria actorului; Mișcarea scenică; Arta vorbirii; Istoria teatrului național și universal; Pregătirea spectacolului; Exersări colective; Canto; Instrument muzical.

Sursa: Elaborat de autor în baza surselor [7] și [8].

O experiență artistică de școală presupune raportarea la trei poli: a vedea, a face, a interpreta acțiuni sau producții artistice [9, p.27-33].

1. Receptivitatea și percepția directă (văz, auz, simț, kinestetic) a unor fenomene artistice, deplasarea și integrarea elevilor în situații de recepție artistică normală, curentă (expoziții, spectacole de diferite categorii de spectatori).

2. Exercițiul artistic practic, individual sau colectiv, de preformare sau asumare expresivă a diferitelor arte, chiar dacă nu se manifestă o predispoziție în acest sens. Simțirea și manevrarea unor constructe de bază ale exprimării artistice (culoare, modelare, mișcare).
3. Dobândirea unei competențe reflexive, interpretative de luare a unei distanțe critice, de valorizare în conformitate cu niște parametri valorici. Cei trei piloni sunt trei feluri de practici: practica spectatorului, practica actorului și practica interpretării [10, p.21, 27-33].

Modelele prezentate denotă o viziune de ansamblu în raport cu competențele formate și așteptările atestate în acest sens, la nivelul instituțiilor de învățământ artistic, conform profilurilor dezvoltate:

Arte plastice:

- *Însușirea elementelor de limbaj plastic, a culturii plastice, în scopul comunicării cu opera de artă, în procesul de cultivare prin artă a sensibilității și, totodată, a disponibilităților creative, artistice și extrașcolare.*
- *Promovarea, formarea și dezvoltarea judecăților de valoare față de esteticul autentic din artă, viață, ambient.*
- *Orientarea spre receptarea critică a culturii vizuale din civilizația contemporană și spre producerea de compoziții plastice cu rol formativ.*
- *Valorificarea căilor de receptare, apreciere și integrare a valorilor artistice în viața tinerei generații.*

Muzică:

- *Identificarea valențelor formative multiple vizând toate resorturile personalității umane, afective, psihomotorice și intelectuale.*
- *Formarea deprinderilor integratoare specifice proceselor limbajului: înțelegerea după auz, practicarea, lectura și scrierea muzicală.*
- *Aplicarea modelelor etapizate: oral-intuitivă (a pre-notației), în care muzica se învață după auz, prin ascultare și cântare, și etapa notației (scris-cititul muzical), în care cunoașterea elementelor de limbaj servește practicării și receptării muzicii.*
- *Dezvoltarea sensibilității pentru cultură muzicală autentică și își propune să dezvolte sensibilitatea pentru cultura muzicală autentică și interesul pentru interpretarea vocală și instrumentală.*

Coregrafie:

- *Deschiderea universului polimorf de abilități, de la cele strict psihomotrice, perceptiv, ritmice, kinestezice, de sincronizare și până la cele de natură afectivă, pur artistice, chiar intelectuale. Dansul devine o cale de a-i ajuta pe copii să-și formeze sau să-și dezvolte aptitudinile, dragostea pentru frumos, grația și eleganța fizică, ținuta sănătoasă și comportamentul prosocial.*
- *Modelarea caracterelor, stimularea disciplinei, răbdării, ambiției și a capacității de a depune efort pentru obținerea rezultatelor dorite. Corpul devine un mijloc de exprimare, iar spațiul – un mod artistic de locuire sau de vorbire prin mișcările ce îl umplu.*
- *Deblocarea propriilor resorturi creativ-expresive, prin gesturi și mișcări ale propriului corp, dar și asumarea celuilalt, congregarea unor acțiuni motrice primare ce pot prefața o necesară și frumoasă co-acțiune cu semenii [11, p.118].*

Teatru:

- *Sensibilizarea elevilor față de arta teatrală prin crearea unor situații de interpretare, de punere în scenă, de formare sau gestionare a unor comportamente empatic, de cunoaștere, de valorizare a artei spectacolului în general.*
- *Constituirea ocaziilor de cunoaștere, de îmbogățire sau trăire psihologică, de proiecție afectivă, de manifestare a unor conduite sau aptitudini ascunse, de ordin didactic exercitate asupra elevilor. Teatrul poate deveni o ocazie de a dezvolta curajul, de a acționa, de a reacționa, de a manifesta libertatea de gândire, de a descoperi soluții, de a te cunoaște pe tine însuși și pe ceilalți.*
- *Dezvoltarea personalității copiilor, a abilităților de comunicare a propriilor trăiri, de antrenare a inteligenței socioemoționale.*
- *Formarea unor conduite singulare, gestionarea prezenței corporale, întărirea atenției și concentrarea fizică și mentală, fluxul respirator, gestionarea vocii, încrederea în sine, stimularea imaginației și improvizăției, susținerea unui discurs, integrarea instrumentelor multimedia [12, p.15].*

- *Așertivitatea, arta argumentării, capacitatea de relaționare sunt competențele ce pot fi stimulate prin intermediul teatrului, în ipostază de practică, dar și ca referențial de recuperare, studii, valorizare.*

Prezentăm în continuare **un model provizoriu, un algoritm de formare/ dezvoltare a competențelor elevilor la profilul Muzică (interpretare instrumentală)** prin:

- ✓ Identificarea criteriilor de citire /tălmăcire a partiturii/textului muzical primar, lucrul detaliat asupra textului;
- ✓ Dezvoltarea continuă a muzicalității, auzului muzical/auzului interior, simțului ritmic, memoriei muzicale (auditivă, vizuală, tactilă, logică, muzical - motrică), a imaginației auditive și motrice;
- ✓ Perfecționarea abilităților interpretative sub aspect aplicativ-tehnic;
- ✓ Definitivarea modalităților de autoexprimare /autoperfecționare/ autoformare/ autoapreciere;
- ✓ Stabilirea unei concepții interpretative proprii (adaptate la conținutul muzical propus);
- ✓ Determinarea particularităților interpretative (ediția, redacția creațiilor incluse în repertoriul elevului);
- ✓ Familiarizarea elevului cu conținutul partiturii, prin intermediul interpretării profesorului, audiții ghidate ale înregistrărilor muzicale de calitate, interpretarea individuală/ „citirea de pe foaie”;
- ✓ Practicarea modalităților de „citire în grup”, „citire fără întreruperi” sau „citire continuă”;
- ✓ Însușirea practică a creațiilor muzicale;
- ✓ Completarea repertoriului interpretativ cu creații de valoare din repertoriul național și universal; Evitarea selectării unui repertoriu cu exigențe sporite;
- ✓ Organizarea audițiilor ghidate cu prezentarea ulterioară a reflecțiilor dirijate asupra compozițiilor muzicale audiate, interpretarea repetată a fragmentelor în diverse tempouri;
- ✓ Studierea fragmentară a creației muzicale și încercarea interpretării integrate/complexe. Revenirea permanentă la etapele parcurse;
- ✓ Educarea la interpret a simțului formei, ținându-se cont de etapa de dezvoltare interpretativă, precum și de genul și stilul creațiilor din repertoriul studiat;
- ✓ Studierea legităților sintaxei limbajului muzical;
- ✓ Înțelegerea logicii compoziționale a lucrărilor muzicale;
- ✓ Particularități interpretative în vederea însușirii creațiilor (forma de sonată, allegro).
- ✓ Prezentarea creațiilor în scenă/public (asigurarea planului stilistic și de gen) a repertoriului.

Instituțiile de învățământ extrașcolar înseamnă astăzi asigurarea garantată a accesului la infrastructura instituțiilor extrașcolare, în conformitate cu cerințele și normele europene privind accesibilitatea populației la facilități pentru practicarea activităților culturale, artistice și sportive.

Tabelul 3

Aspectele comune și diferențele atestate în activitatea instituțiilor de învățământ extrașcolar și artistice (conform domeniilor de competențe)

Domeniile de referință	Centrele de creații/ Cluburi	Școli de Muzică/ Arte și Arte plastice
Competențe de bază	Educația nonformală oferă un set de experiențe sociale și cultural-artistice necesare, utile pentru fiecare copil, tânăr, complementarizând celelalte forme de educație prin: valorificarea timpului liber al elevilor, din punct de vedere educațional; valorificarea experiențelor de viață ale elevilor, prin cadrul mai flexibil și mai deschis și prin diversificarea mediilor de învățare cotidiene; asigurarea participării benevole, voluntare, individuale	Cultivarea dragostei față de artă asigurând extinderea și completarea orizontului cultural-artistice; Dezvăluirea potențialului creativ individual al copiilor și adolescenților; Identificarea copiilor supradotați în domeniul unei anumite arte și pregătirea acestora pentru posibila însușire a programelor educaționale de învățământ profesional secundar și superior corespunzător profilului; Formarea unui consumator alfabetizat de arte, capabil să perceapă și să reflecte critic arta; Formarea și dezvoltarea la elevi a calităților personale care ar asigura interacțiunea, respectarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal;

	<p>și/sau colective; flexibilitatea de a răspunde intereselor elevilor – gama largă de activități pe care le propune și posibilitatea fiecărui elev de a decide la ce activități să participe; alfabetizarea grupurilor sociale defavorizate; asigurarea cadrului de exersare și cultivare a diferitelor înclinații, aptitudini, capacități.</p>	<p>Educarea unei personalități autonome, creative și apte de a lua decizii și de a se adapta profesional, corespunzător calităților sale profesionale într-o lume în continuă schimbare; Creșterea atractivității / statutului profesiilor din domeniul artistic și cultural; Asigurarea calității și continuității în implementarea programelor pre-profesionale, care sunt condițiile de bază pentru funcționarea sistemului de educație artistică; Crearea unui mediu educațional modern care să îmbunătățească dezvoltarea creativă și realizarea de sine a individului, nivelul cultural al populației țării; Petrecerea organizată a timpului liber.</p>
<p>Înscrierea beneficiarilor (oferte gratuite/ taxe de studii)</p>	<p>În funcție de specificul activității, fiecare instituție își elaborează propriul regulament de funcționare, coordonat cu organul local de specialitate în domeniul învățământului. În regulamentul de funcționare al instituțiilor de învățământ extrașcolar se va specifica în mod explicit nomenclatorul serviciilor educaționale oferite gratuit beneficiarilor. Instituțiile de învățământ extrașcolar publice pot presta servicii educaționale contra plată, conform legislației în vigoare.</p>	<p>Taxa se aprobă de către autoritatea publică locală (APL), în conformitate cu legislația în vigoare (20% din cheltuielile totale pentru anul precedent). Taxa pentru studii la <i>grupele pregătitoare</i> și la alte specialități, care nu sunt incluse în Planul de învățământ: <i>canto, cor, dans sportiv/modern</i> etc., sunt calculate și aprobate de APL, reieșind din numărul de până la 5-6 ore săptămânale pentru un elev, conform legislației în vigoare.</p>
<p>Accesul la activitățile oferite de instituțiile publice de învățământ extrașcolar (artistic)</p>	<p>Accesul la activitățile oferite de instituțiile publice de învățământ extrașcolar este liber pentru solicitanți în funcție de profilul cercului și de competențele care urmează a fi formate cu respectarea principiului nediscriminării. Înscrierea în cercuri se face benevol, în baza unei fișe cu date despre copil. Numărul de grupe și numărul de copii/tineri în fiecare grupă sunt propuse în fiecare an, de conducerea instituției, în baza ofertei educaționale a instituției, a solicitărilor beneficiarilor, precum și a altor criterii stabilite de</p>	<p>Admiterea elevilor în instituțiile de învățământ artistic se face numai în urma unei selecții, prin: testarea aptitudinilor specifice; examene de diferență; probele de aptitudini conform metodologiei privind admiterea în învățământul complementar de artă. Admiterea în anul I de studii constă în probe de aptitudini specifice: <i>Muzică: auz muzical – reproducerea prin intonare după auz a unor sunete executate vocal; simț ritmic – reproducerea prin bătăi din palme a unui fragment ritmic dat; muzicalitate – memorie muzicală, reprezentând reproducerea din memorie a unui fragment muzical, dar și intonarea unui fragment muzical pregătit de candidat.</i> <i>Arte vizuale: probă de percepție vizuală, probă de creativitate.</i> <i>Arta coregrafică: examen medical – probă</i></p>

	propriul regulament. Ele sunt avizate de Consiliul de administrație și aprobate de organul local de specialitate în domeniul învățământului. La necesitate, în funcție de specificul cercului, pentru înscrierea copilului/tânărului e necesar avizul medicului de familie privind starea de sănătate a solicitantului.	<i>eliminatoire, aptitudini fizice: conformitate, deschidere, săritură, elasticitate, motricitate, simț ritmic.</i> <i>Arta dramatică: probă de dicție, probă de aptitudini artistice specifice.</i>
Vârsta beneficiarilor	Accesul la activitățile oferite de instituțiile publice de învățământ extrașcolar este liber pentru toți solicitanții cu vârsta cuprinsă între 5 și 21 de ani, cu respectarea principiului nediscriminării.	<i>Sistemul educațional artistic este structurat pe 3 niveluri:</i> Nivelul O – învățământul preșcolar, preconizat copiilor cu vârsta între 5 și 7 ani (grupa pregătitoare); Nivelul 1 – învățământul primar, clasele I-IV, profil Muzică, cu durata studiilor de 1-8 ani; Nivelul II – învățământul gimnazial, clasele V–IX.
Componenta numerică a grupelor	Este determinată de profilul de activitate, vârsta beneficiarilor, gradul de complexitate a programei curriculare, condițiile de activitate, spațiul și utilajul disponibil și poate varia de la 10 până la 15 persoane, în cele corale acesta nu e mai mic de 25. În funcție de specificul cercului, pot fi constituite grupe mici din minimum 4 participanți (karting, canoe, ansamblul vocal-instrumental, soliști, escaladare, telegrafie, modelism etc.).	<i>Variază în dependență de profil.</i> Cor –12-18 elevi. Discipline muzical-teoretice – 8-10 elevi. În instituțiile mici, cu un număr mai mic de 100 de elevi – 6-8 elevi; Arte vizuale –10-12 elevi (pentru localitățile rurale 6-8 elevi); Arte coregrafice – 10-12 elevi; Arta dramatică – 10-12 elevi (pentru localitățile rurale 6-8 elevi). Ansambluri vocal-instrumentale – de la 2 elevi, care obțin reușită înaltă la profilul de specialitate.
Durata studiilor	În dependență de obiectivele vizate, programele pot fi de lungă durată (mai mult de un an) sau de scurtă durată (1-12 luni), precum și alte forme de activități cu o durată de până la o lună (seminare, sesiuni de informare, master clas etc.)	Durata studiilor este determinată conform profilului, în baza planurilor de studii aprobate.
Oferta educațională. Organizarea procesului educațional	Activitatea extrașcolară se realizează pe grupuri de interese de un singur profil sau integrate, în baza planului de învățământ aprobat de organul local de specialitate în domeniul învățământului. Componenta grupurilor variază	<u>Specialitățile principale care pot fi studiate:</u> instrumente cu clape: pian; instrumente cu corzi: vioară, violă, violoncel, contrabas, chitară clasică; instrumente aerofone: flaut, clarinet, trompetă, corn, trombon, saxofon, oboi, tubă; instrumente populare: țambal, acordeon, nai, fluier, cobză;

	în dependență de profil.	instrumente de percuție: xilofon, vibrofon, baterie; arte vizuale: desen, pictură, sculptură, arta decorativ-aplicativă etc.; arta coregrafică: dans clasic, dans popular; artă dramatică: arta actorului. Procesul educațional este organizat în baza planului de învățământ aprobat de către MECC. Procesul instructiv-educativ se realizează prin lecții individuale, de grup, lecții practice de toamnă-primăvară (pentru arte vizuale), precum și prin evoluarea elevilor în colective artistice, coregrafice, teatrale, expoziții etc.
Evaluarea rezultatelor/ evaluarea calității	Evaluarea în instituția de învățământ extrașcolar reprezintă un ansamblu de acțiuni sistemice, prin care se analizează și se apreciază activitatea copiilor și tinerilor. Evaluarea activității copiilor poate fi realizată în baza unui portofoliu individual, care cuprinde: lucrări, diplome, certificate și inscripții obținute pe perioada frecvenței activității extrașcolare.	Evaluarea rezultatelor învățării se realizează conform planurilor de învățământ aprobate, prin: colocvii/testări; examene de promovare; examene de absolvire; examene de competență profesională.
Finalitățile studiilor/certificarea	Certificarea/ confirmarea studiilor nu este obligatorie.	Odată cu absolvirea instituției, elevii primesc certificatul de absolvire, unde este notată reușita obținută la disciplinele studiate. În baza actului de absolvire, elevii pot fi înmatriculați la studii în instituțiile de învățământ general (cu profil <i>Arte</i>), instituțiile medii de specialitate sau superioare de profil, cu condiția respectării cadrului normativ în vigoare ce vizează învățământul general.
Funcții didactice	Corepetitori, conducător de cerc, dirijor, maestru de cor, maestru de balet, maestru de concert, regizor, acompaniator, conducător artistic, psiholog, metodist etc.	Profesori și corepetitori, dirijor, maestru de cor, maestru de balet, maestru de concert, regizor, acompaniator, conducător artistic, psiholog, metodist etc.

Sursa: Elaborat de autor în baza surselor [13–16].

Exprimarea prin artă (simbol, mișcare, cuvânt etc.) devine din ce în ce mai conștientă și asumată, fiind privită concomitent ca un mijloc aparte, absolut necesar, de autocunoaștere și autoformare, element care contribuie la îmbunătățirea relațiilor interumane, la definitivarea caracterului și la îmbogățirea inteligenței emoționale. Artă modelează conduite, oferind totodată o diversificare a trăirilor personale, stimulând dezvoltarea inteligenței emoționale, empatia și abilitățile socioafective. Fără prezența artelor în procesul educativ modelarea personalității tinerilor nu ar fi posibilă. Complexitatea trăirilor emoționale pe care ele le produc constituie fundalul afectiv ce susține edificiul întregii personalități. Emoția artistică îmbogățește, dă culoare, aprofundează legăturile interumane și cultivă, la rândul ei, dimensiunea umanului.

Concluzii

Astfel, formarea și dezvoltarea abilităților creative proactive ale copilului, în baza aptitudinilor personale individuale, duc spre crearea perspectivelor de educare armonioasă, multilaterală a elevului, dezvoltă și formează cultura generală a fiecărui individ în parte, asigurând trecerea de la nivelul mediu de educație la performanța de acumulare a inteligenței personale și, deci, la formarea personalității de succes.

Referințe:

1. LUPASCO, St. *Logica dinamică a contradictoriului*. / Selecție și trad. de V.Sporici. București: Editura Politică, 1982.
2. FORQUIN, J.-Cl. Pourquoi l'éducation esthétique? In: Porcher, L. (coord), *L'Education Esthétique*. Paris: Armand Collin, 1973.
3. WEBER, J.-P. *La psychologie del art*. Paris: PUF, 1972.
4. FORQUIN, J.-Cl. *Op.cit.*
5. LUPASCO, St. *Op.cit.*
6. FLOREA, V., SZYEKELY, Gh. *Mică enciclopedie de artă universală*. București: Litera International, 2005.
7. QUENTIN, G. *Enseigner avec asisance grace au theatre*. Lyon: Chronique Sociale, 2004.
8. FLOREA, V., SZYEKELY, Gh. *Op.cit.*
9. BORDEAUX, M.-Ch., DESCHAMPS, F. *Education artistique, l'éternel retour? Une ambition nationale à l'épreuve des territoires*. Paris: Editions de l'Attribut, 2013.
10. *Ibidem*.
11. FORQUIN, J.-Cl. *Op.cit.*
12. QUENTIN, G. *Op.cit.*
13. LUPASCO, St. *Op.cit.*
14. FLOREA, V., SZYEKELY, Gh. *Op.cit.*
15. BELL, J. *Oglinda lumii. O nouă istorie a artei*. Vellant, 2007.
16. *Regulamentul Școlilor de Muzică, Arte și Arte plastice (Instituții de Învățământ Artistic Complementar/ extrașcolar)*.

Site-uri consultate:

1. https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_scoli_arte_2011.pdf
2. <http://mecc.gov.md/ro/content/invatamintul-extrascolar>
3. <http://www.legis.md>;
4. <http://edcult.eu/wp-content/uploads/2014/02/GHID-stefan-neaga.pdf>
5. <http://programe.ise.ro/>

Date despre autor:

Daniela COTOVIȚAIA, doctorandă, Institutul de Științe ale Educației; specialist principal la Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

E-mail: dcotovitschi@gmail.com

Prezentat la 05.11.2020